

Beogradski izbori - Kampanja **pre** kampanje?

23. januar 2018. godine

CRTA, u svojstvu domaće posmatračke misije, posmatra celokupan izborni proces beogradskih izbora u skladu sa [međunarodnim standardima](#)¹ što podrazumeva praćenje izborne kampanje, izbornog dana i procesa nakon izbornog dana do zaključenja konačnih rezultata izbora. CRTA je pratila izborni proces parlamentarnih izbora 2016. godine i predsedničkih izbora 2017. godine, kao i lokalne izbore u Zaječaru 2017. godine i time doprinela povećanju transparentnosti navedenih izbornih procesa. Nalazi i preporuke CRTE su bili u skladu sa nalazima i preporukama međunarodne posmatračke misije OEBS/ODHIR. CRTA je članica [Evropske mreže organizacija koje se bave posmatranjem izbora \(ENEMO\)](#) i [Globalne mreže domaćih posmatrača izbora \(Global Network of Domestic Election Monitors - GNDEM\)](#).

¹ [1] *Deklaracija o principima za međunarodno posmatranje izbora[#], Kodeks ponašanja za međunarodne posmatrače izbora, Deklaracija o principima za nepartijsko posmatranje izbora od strane građanskih organizacija[#] i Kodeks ponašanja za nepartijske posmatrače: <https://www.ndi.org/dop>, <https://www.ndi.org/DoGP>*

ZAŠTO MEDIJA MONITORING?

Na osnovu više nalaza istraživanja javnog mnjenja, mediji su dominantan izvor informisanja građana na društveno-političke teme, a time i jedan od dominantnih faktora koji utiču na opredeljenje birača da li će učestvovati u izbornom procesu i ako da, za koga će glasati. U prethodnim izbornim ciklusima primećena je nejednaka zastupljenost aktera izbornog procesa u medijima. S tim u vezi, medijska slika je veoma važan pokazatelj uslova izborne trke u koju se uključuju subjekti izbornog procesa, ali i birači kao oni kojima ti akteri upućuju političke poruke putem medija.

Iako su beogradski izbori raspisani 15. januara 2018. godine, što je označilo i zvaničan početak kampanje, o temi beogradskih izbora u medijima se govorilo intenzivno od jeseni prošle godine.

Upravo zbog toga, CRTA je započela monitoring medija pre raspisivanja izbora i zvaničnog početka kampanje, kako bi utvrdila na koji način su građani i građanke mogli da se informišu o izborima, kao i kakve su poruke do njih stizale - bilo od vladajućih, bilo od opozicionih stranaka.

U analizi je posebna pažnja stavljena na eventualna kršenja Ustava, zakona i podzakonskih akata i to pre svega:

- Člana 51 Ustava: "Svako ima pravo da istinito, potpuno i blagovremeno bude obaveštavan o pitanjima od javnog značaja i sredstva javnog obaveštavanja su dužna da to pravo poštuju";
- Člana 4 Zakona o lokalnim izborima: "Građani imaju pravo da preko sredstava javnog informisanja budu ravnopravno, blagovremeno, istinito, nepristrasno i potpuno obavešteni o izornoj kampanji podnosilaca izbornih lista i kandidatima s izbornih lista, kao i o drugim događajima značajnim za izbore. Sredstva javnog informisanja dužna su da u izornoj kampanji obezbede ravnopravnost, blagovremenost, istinitost, nepristrasnost i potpunost u obaveštavanju o svim podnosiocima izbornih lista i kandidatima s tih lista, kao i o drugim događajima značajnim za izbore. Izborna kampanja, u smislu ovog zakona, predstavlja sve javne, političke, promotivne i druge aktivnosti podnosilaca izbornih lista i kandidata s tih lista";
- Člana 47 tačke 5, Zakona o elektronskim medijima u kojoj se kaže da je pružalac medijske usluge obavezan da "poštuje zabranu političkog oglašavanja van predizborne kampanje, a u toku predizborne kampanje da registrovanim političkim strankama, koalicijama i kandidatima obezbedi zastupljenost bez diskriminacije";
- Člana 22 tačke 8, Zakona o elektronskim medijima kojom se određuje da Regulatorno telo za elektronske medije (REM) "kontrolira rad pružalaca medijskih usluga i stara se o doslednoj primeni odredaba ovog Zakona";
- Člana 5 Zakona o javnom informisanju i medijima, koji propisuje da "svako ima pravo da istinito, potpuno i blagovremeno bude obavešten o pitanjima od javnog značaja i sredstva javnog obaveštavanja su dužna da to pravo poštuju";
- Člana 6 Zakona o javnom informisanju, koji se odnosi na zaštitu medijskog pluralizma i propisuje da se "radi omogućavanja građanima da formiraju sopstveno mišljenje o pojavama, događajima i ličnostima, obezbeđuje raznovrsnost izvora informacija i medijskih sadržaja";
- Člana 29 Zakona o borbi protiv korupcije u kojem se navodi da je "funkcioner dužan da uvek nedvosmisleno predoči sagovornicima i javnosti da li iznosi stav organa u kojem vrši javnu funkciju ili stav političke stranke, odnosno političkog subjekta";
- Člana 5 Istinitost i potpunost informisanja, Pravilnika o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga donetog od strane REM-a, "Pružalac medijske usluge je dužan da obezbedi istinitost i potpunost informacija, odnosno verodostojnost i potpunost ideja i mišljenja koje objavljuje, a posebno u vestima i programima aktuelnosti";
- Člana 7 Objektivnost informisanja, Pravilnika o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga donetog od strane REM-a, "Prilikom informisanja javnosti pružalac medijske usluge je dužan da obezbedi objektivnost u svom informisanju koja je primerena prirodi informacije, oblasti društvenog života na koji se ona odnosi i prirodi programskog sadržaja u kojoj se informacija objavljuje";
- Člana 8 Pravilo druge strane, Pravilnika o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga donetog od strane REM-a, "Ako se u programu objavljuje informacija u vezi sa kojom određeno lice ima opravdan interes da se izjasni,

a naročito ako se iznose navodi o nestručnosti, nemoralnom ili nezakonitom postupanju ili je reč o raspravi koja uključuje sukob”.

OSNOVNI PODACI O MEDIJA MONITORINGU

CRTA je u periodu od 2. oktobra 2017. do 15. januara 2018. godine, pratila izveštavanje: RTS-a (Drugi dnevnik, Jutarnji program i Beogradska hronika), TV Prva (Dnevnik), TV N1 (Dnevnik i Jutarnji program), Studio B (Vesti), TV Pink (Nacionalni dnevnik i Jutarnji program), portale Blic.rs, Kurir.rs i B92.net, kao i dnevne novine Blic, Večernje novosti, Kurir, Informer i Politika.

Izbor medija i emisija, koje su praćene, izvršen je na osnovu istraživanja javnog mnjenja o medijima iz kojih se građani i građanke Beograda najčešće informišu o političkim, ekonomskim i društvenim temama. Istraživanje je pokazalo da su osnovni izvor informisanja pre svega tradicionalni mediji (prvenstveno televizija, pa slede štampani mediji, radio i online izdanja ovih medija), zatim neposredno okruženje, pa tek onda društvene mreže i veb portali.

U ovom periodu analiziran je ukupno 2.215 medijski prilog/članak, koji su se direktno ili indirektno odnosili na predstojeće izbore za odbornike za Skupštinu Grada Beograda.

PREPORUKE

Imajući u vidu dosadašnji način izveštavanja medija o beogradskim izborima, ponašanje političkih stranaka i predstavnika i predstavnica političkih stranaka, kao i delovanje institucija nadležnih za medije, CRTA poziva:

- Da Regulatorno telo za elektronske medije reaguje na eventualna kršenja Zakona o elektronskim medijima i, u skladu sa svojim obavezama i ovlašćenjima, obezbedi političkim strankama jednaku zastupljenost u elektronskim medijima;
- Da Agencija za borbu protiv korupcije koristi zakonska ovlašćenja po službenoj dužnosti u cilju zaštite javnog interesa, pre svega u odnosu na član 29 Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije kojim se reguliše uloga javnih funkcionera i u izbornoj kampanji;
- Da nosioci državnih funkcija i gradski funkcioneri pre ili tokom medijskih nastupa jasno odrede da li nastupaju kao javni funkcioneri ili predstavnici svojih stranaka;
- Da se politički akteri uzdrže od funkcionerske kampanje (zloupotrebe državnih i gradskih resursa i funkcija u svrhu promocije sopstvene političke stranke), kao i negativne kampanje;
- Da mediji jasno naznače da li sa javnim funkcionerima razgovaraju u svojstvu njihovih javnih funkcija, ili u sklopu izborne kampanje;
- Da mediji učine sve, kako bi se omogućio medijski pluralizam i nepristrasno obaveštavanje građana i građanki;
- Da svi akteri na političkoj sceni poštuju odredbe koje se odnose na njihovo delovanje, kao i duh dobre prakse koji je preduslov za slobodne i fer izbore;
- Dugoročno, CRTA smatra da postoji potreba da se zakonska regulativa unapredi i da se jasnije definišu obaveze medija, kao i ponašanje nosilaca državnih i ostalih funkcija u predizbornom i izbornom procesu.